

BORTONRÓL ÁLMODOM MOSTANÁBAN

Regényrészlet

GION NÁNDOR

Elővettem három vizes poharat, az asztalra raktam őket. Istenfélő Dániel pedig görög konyakot töltött mindegyikbe. Félig töltötte a poharakat, és ittunk az üzbég kőfaragók és a török cukrászok egészségére. Részemről ez igen nagy óvatlanság és felelőtlenység volt, mert egy esetleges éjszakai ellenőrzés nem bocsátotta volna meg a konyakozást, szolgálatban szigorúan tiltották az italozást, akár ki is rúghattak volna az állásomból, mostanában azonban ritkán jártak éjszakánként az ellenőrök, és az átélt izgalmak után nagyon jólesett az olajos, görög konyak. Vagy csak én éreztem olajosnak? Szóval, iszogattunk ott hármásban, elégedetten és kissé álmosan, kibámultunk a csendes utcára, ezen az éjszakán már végképp eltűntek a rendőrök a környékről, eltűnt a Mágnsok bandája is, kocsik sem jártak az úton, csak két nagy kandúr jött át az úttesten, egy fehér és egy fekete. Kucsuk cukrászdájának a sarkánál bukkantak fel, ráérősen szétnéztek. aztán puha léptekkel átkocogtak az úton, elől a fehér, mögötte a fekete macska, eljöttek egészen a gyárkapuig, ott balra fordultak, a szemételep felé. A gyár mögött ugyanis szemételep volt. Azazhogy régebben ott egy szép kis völgy volt, zöldellő nyárfákkal és bőven termő szederbokrokkal, gyermekkoromban még rengeteg vadszedret ettünk ott, a völgyben, a nyárfák alatt, de egy szép napon valakinek eszébe jutott, hogy a völgyet fel kellene tölteni, azután építeni lehetne oda valamit. Kivágták a nyárfákat, és elkezdték feltölteni a völgyet szeméttel, mindenféle bűzös hulladék lepte be a szederbokrokat, a környékről mindenki oda hordta a szemetet, és a városi szemeteskocsikat is oda ürítették ki. A szemétkupacok között pedig megjelentek a kóbor macskák, élelem után kutatottak, és prüszköltek egymásra, éjszakánként a portásfülkében sok-

szor hallottam a nyivákolásukat, látni azonban csak ezt a két macskát láttam, a fehér és a fekete kandúrt, amint minden éjjel átszaladnak az úttesten, az év legnagyobb részében selymesen sima volt a szőrük, és barátságos egyetértésben osontak egymás után, tél végén és kora tavasszal azonban, amikor eljött a párzás ideje, és a nőstény macskákat kezdték kerülgetni, fülsértő nyávogással estek egymásnak, tépett és borzas lett a szőrük, véresre harapták egymás fülét, bár az úttesten még ilyenkor is verekedés nélkül keltek át.

— Buharában vajon milyenek a macskák? — kérdezte Simokovics úr elmélázva a konyakospohár fölött.

— Fehérek és feketék — mondtam. — Esetleg cirmosak.

— Sárgák — mondta határozottan Dániel. — Buharában főleg sárga szőrű macskák élnek.

— Miért éppen sárgák? — kérdeztem.

— Én még nem felejtettem el a földrajzot — mondta nagyképűen Dániel, és újabb adag görög konyakot töltött a poharunkba — Buhara egy nagy sivatag közepén van. A sivatagban pedig rengeteg sivatagi róka szaladgál. Ezek módfelett ravasz és módfelett vérengző állatok, megtámadnak minden náluknál kisebb élőlényt, tehát a macskákat is. Csakhogy a buharai macskáknak halványsárga szőrük van, és ha meglapulnak a halványsárga homokdűnék között, olyanok lesznek, mint a kaméleonok, egybeolvadnak a környezettel, és a sivatagi rókák nem veszik észre őket. Szimatolva, támadásra készen bolyonganak a sivatagban, és nem veszik észre, hogy a macskák ott lapulnak a homokban. Merthogy a buharai macskák sárgák.

Hosszasan eltöprengtünk ezen, Simokovics úr később azt mondta igen gondterhelten:

— Ebben lehet valami igazság. Mármost hogy a buharai macskák sárga szőrűek. De mi van akkor a kőfaragókkal? Az üzbég kőfaragókkal?

— Mi kellene, hogy legyen velük? — kérdeztem.

— Ha arrafelé mindenütt sivatag van — mondta még mindig gondterhelten Simokovics úr —, akkor hol tanulta ki a szakmát az a rengeteg üzbég kőfaragó, aki aztán felépítette a Tadzs-Mahalt. A sivatagban csak homok van, kő nincs.

— Nagyon ráunhattak a sivatagra és a sok homokra — morfondírozott Dániel. — Ezért aztán nekivágtak a nagyvilágnak, elindultak India felé. Bizonyára hatalmas, sziklás hegyeket kellett megmászniok, ezeket útközben megfaragták, kitanulták a szakmát és már mint képzett kőfaragók érkeztek Indiába, és itt fáradtságos

munkával bár, de felépítették a gyönyörű Tadzsz-Mahalt. Ez az egyetlen magyarázat.

— Lehet — mondta elgondolkozva Simokovics úr. — Bár az is lehet, hogy a sivatagban is vannak hegyek. Kopár, sziklás hegyek. Akkor viszont már otthon megtanulhatták a kőfaragást. Ennek mindenképpen utánaézek. Okvetlenül el kell utaznom Buharába. Beszélni akarok az üzbégekkel.

— Engem most inkább a törökök érdekelnek — mondtam. — A török cukrászok. Szeretnék tőlük kérdezni valamit.

— Mit? — nézett rám Dániel.

— Azt, hogy hova rejtették el olyan villámgyorsan azt a rengeteg italt a rendőrök előtt.

— Nem fogják megmondani.

— Lehet, hogy én megtalálom a rejtekhelyet.

— A rendőrök sem találták meg.

— De én esetleg megtalálom.

— Rendben van — mondta Dániel. — Átmegyünk Kucsukhoz, ha megtalálsz a rejtekhelyet, kapsz ajándékba egy üveg görög konyakot. Ez az üveg úgyis kiürült már.

— Mit kapok én, ha megtalálom? — kérdezte Simokovics úr.

— Szintén egy üveg konyakot — mondta Dániel.

— Nem kell a konyak — mondta Simokovics úr. — Tíz baklavát kérek. Nagyon ráéheztem az édességre. Mostanában nemigen futja rá a nyugdíjamból. És így télidőben a képeimből is igen keveset tudok eladni.

— Rendben, meglesz a tíz baklava — mondta Dániel. — De maga sem találja meg az italokat.

— Ti ketten menjetek át Kucsukhoz — mondtam. — Hamarosan én is utánatok megyek. Mindjárt itt lesz a váltás. És a portásfülkében rajtam kívül nem tartózkodhat senki. Szeszest italt pedig szigorúan tilos fogyasztani.

— Ki vált fel? — kérdezte Dániel.

— Az öreg Šarić — mondtam.

— Nagy piás volt az öreg valamikor — mondta Simokovics úr. — De amikor már fel akart robbanni a mája, hirtelen áttért a tejre és a teára.

— Az alkohol szagát még most is megérzi száz méterről — mondtam. — No, tűnés innen!

Simokovics úr és Istenfélő Dániel elmentek a kiürült üveggel, átballagtak az úttesten, bezörgettek, azután bementek a cukrászdába.

Szürküllött már, jelentkezett a homokszínű, téli hajnal. Kiszellőztetem a portásfülkét, elmostam és elraktam a poharakat, beleszimatoltam a levegőbe, nem éreztem a konyak szagát.

Megjött az öreg Šarić, ő viszont mindjárt gyanút fogott.

— Kocsmaszag van itt — mondta. — Mi a fenét csináltál az éjszaka?

— Két macskát figyeltem, ahogy átkelnek az úton — mondtam. — Egy fehérret és egy feketét.

Šarić csontos, morózus öregember volt, veszekedett mindenkivel, de azért időnként tudott rendesen is viselkedni, mert most azt mondta:

— Menjél haza gyorsan! Jönnek a munkások is már, észreveszik hogy tökrészeg vagy. Nehogy valamelyiknek a pofájába szuszogj.

Leszegttem a fejem, úgy mentem ki a gyárból, a munkásoknak hanyagul intettem, ők ügyet sem vetettek rám, ők is leszegték a fejüket, és behúzták a nyakukat, mert fáztak. Megzörgettem a cukrászda ajtaját, Kucsuk kinyitotta, előbb a homlokát ráncolta, aztán gúnyosan elvigyorodott, nyilván már tudta, hogy miért jövök. Beengedett, aztán bezárta mögöttem az ajtót.

A cukrászda közepes nagyságú, négyzet alakú, padlós terem volt, négyzet alakú asztalok álltak benne négyes, katonás sorban, az egyik asztalnál Simokovics úr és Istenfélő Dániel ült, kigombolták kabátjukat, mert Kucsuk már begyűjtött a cserépkályhába, egy másik asztalnál Kapossy Tamás bóbiskolt, a Lírikusok egyik alapító tagja, előtte félig kiürült görögkonyakos-üveg, ő bizonyára itt töltötte az éjszakát arra az esetre, ha a rendőrök visszajönnének, akkor nyilván riasztotta volna Kucsukot és annak számtalan unokaöccsét, vagy az ördög tudja, hogy mit kellett volna csinálnia, mostanra mindenesetre már nem sok haszon lett volna belőle, a görög konyak megtette a magáét, Kapossy Tamás meglehetősen elernyedt, bár felkapta a fejét, amikor a közelébe értem, rám meresztette véres szemét, és megkérdezte:

— Te sem akarod, hogy elszavaljam az Eltévedt lovast?

— Dehogynem — mondtam. — Imádom az Eltévedt lovast Majd később elszavalod.

— Jó — mondta Kapossy Tamás, és tovább bóbiskolt.

Megálltam a terem közepén, körülnéztem. Nem láttam semmi különöset, főleg nem olyan rejtékhelyet, ahová italosládákat lehetne elrejtteni. A falakon képek függtek: tájképek és egy középkori csatajelenetet ábrázoló olajfestmény, ami nem nagyon illett egy békés

cukrászdába. Végigmentem a falak mellett, itt-ott fontoskodva megkopogtattam a falat, még a csatajelenet mögé is benéztem, de ott is csak a síma falat láttam. Akkor az üvegezett pult mögé mentem, ott nézelődtem, a nagy üveglap alatt türelmesen váraakoztak a török cukrászsütemények, ez volt minden. Megtapogattam a cserépkályhát is, a tűz biztatóan duruzsolt benne, a falai már átmelegedtek.

— Kimennék a raktárba — mondtam.

— Tessék — mondta Kucsuk, és kinyitotta a hátsó ajtót.

Az udvarra léptem ki, itt Ali és Hasszán tüsténkedett, a triciklijüket rakták meg frissen sült kiflivel, süteményekkel és diósucorral.

— Meggebedtek a hidegtől, mire kikarikáztok az állomásra — mondom nekik.

Savanyúan rám mosolyogtak, nyilván tudták, hogy igazam van.

Az udvar végében hatalmas raktár állt. Odamentem, benyitottam, felgújtottam a villanyt. Hát itt már el lehetett volna rejteni ezt azt. A nagy hodályban lisztes- és cukroszsákok voltak felhalmozva, dióbelet és mákot is láttam zsákszámra, aztán volt itt még két fagyaltoskocsi, rengeteg kisebb-nagyobb edény, egy csomó szerkenyű, amelynek nem ismertem a rendeltetését, a fal mellett pedig mézesbödönök. Kerülgettem a zsákokat, a fagyaltoskocsikat és az edényeket, szeszes italt azonban nem találtam, pedig kerestem elég sokáig. Biztos vagyok benne, hogy az éjjel a rendőrök is itt kutattak legtovább.

Mire kiléptem a raktárból, Ali és Hasszán már elmentek a triciklivel. Keresztülvágtam az udvaron, és benyitottam a konyhába. Édeskés, meleg levegő csapott az arcomba, a gyomromban megmozdult a görög konyak, összeszorítottam a fogaimat, és megpróbáltam éber maradni. Kucsuk további négy-öt unokaöccse végezte itt a munkáját, tésztát dagasztottak, kiflit sütöttek, cukrot olvasztottak, és mákot daráltak. Nem szóltak hozzám semmit, az egyikük, akit Szulejmánnak vagy Szelimnek hívtak, egy frissen sült kiflit nyomott a kezembe, ami tulajdonképpen pékárú volt, és nem cukrászsütemény, de Kucsukék rájöttek, hogy a kiflit sok ember vásárolja, különösen az állomás melletti kioszkban, így hát ráálltak a kiflisütésre is. Lassan majszoltam a kiflit, és megpróbáltam továbbra is éber maradni a cukorillatú, meleg konyhában, kerestem a rejtett zugot, amit még a rendőrök sem találtak meg. Én sem találtam meg.

Visszamentem hát a cukrászdába, leültem Simokovics úr és Iszenfélé Dániel asztalához, és azt mondtam:

— Eleget ittam ma éjszaka. Tulajdonképpen nem is szeretem a görög konyakot. Émelyeg a gyomrom tőle.

— Nem is való az mindenkinek — mondta Dániel.

— Vicc volt az egész — mondtam.

— Persze, hogy vicc volt — mondta Dániel.

— Szeretném, ha valaki elszavalná az Eltévedt lovast — mondtam.

Kapossy Tamás felállt a másik asztaltól, meghajolt felénk, kissé megtántorodott, de aztán mégis kiegyenesedett, és elkezdte szavalni az Eltévedt lovast:

Vak ügetését hallani
Eltévedt, hajdani lovasnak,
Volt erdők és ó-nádasok
Láncolt lelkei riadoznak.

Hol foltokban imitt-amott
Ős sűrüből bozót rekedt meg,
Most hirtelen téli mesék
Rémei kielevenednek.

Itt van a sűrű, a bozót,
Itt van a régi, tompa nóta,
Mely a süket ködben lapult
Vitéz, bús nagyapáink óta...

Hibátlanul végigmondta a verset, és visszazöttyent a székére. Akkor fölkelte Simokovics úr, levetette télikabátját, és megkérdezte:

— Kezddhetem én?

— Mit? — kérdezte Dániel.

— A kutatást.

— Természetesen — mondta Dániel.

Simokovics úr a pult mögé sétált, rátámaszkodott az üveglapra, és magyarázni kezdett:

— A háború alatt itt rőfösüzlet volt. A Sröder-féle rőfösüzlet. Akkor is ezen a helyen állt a pult, persze egy másik pult, amely fából készült, és nagyon masszívnak látszott, de az aljába ravasz kis görgők voltak beépítve.

Kucsuk a cserépkályha mellett állt, sötét bőré, kopaszodó emberke volt, sötét bőre most lassanként kezdett elhalványodni.

— No, lássuk csak — mondta Simokovics úr. Nekidőlt a pultnak, és az meglepően könnyedén előrecsúszott.

Felugrottam az asztal mellől, és a pult mögé siettem. A pult helyén poros volt a padló, de semmi gyanúsat nem láttam. Simokovics úr azonban türelmesen tapogatta lábával a poros padlót, és egyszer csak hangtalanul felnyílt egy csapóajtó. Alatta sötét üreg tátongott.

— Kérek egy gyertyát — mondta Simokovics úr.

— Van ott egy villanykapcsoló — krákogta falfehéren Kucsuk.

Simokovics úr lehajolt, kitapogatta a villanykapcsolót, és felkattintotta a villanyt. Egy létra bukkant elő, Simokovics úr lemászott a létrán a mélybe. Utánamentem. Tágas pincébe jutottunk, a falak mellett pedáns rendben, egymásra rakva álltak a rácsos ládák, megpakolva görög konyakkal, skót whiskyvel és más külföldi itallal, az egyik sarokban kartondobozokban külföldi cigaretták lapultak. Lehet, hogy az éjszaka ezeket a ládákat és dobozokat rendezte Kapossy Tamás, bár nem egészen értettem, miért kellett mindezt ilyen szépen rendbe rakni, hiszen az italok és a cigaretták hamarosan úgyszólván átvándorolnak innen a környező kocsmákba, amelyek a Lírikusok területén vannak.

Felmentünk a létrán a cukrászdába, Simokovics úr eloltotta a villanyt, lecsukta a csapóajtót, visszatolta helyére a pultot, és leült a székére.

— Tíz baklavát kérek — mondta.

Kucsuk egy nagy tányérra kirakott tíz baklavát, és odaadta Simokovics úrnak. Simokovics úr élvezettel szemlélgette az édességet, megkóstolta, elégedetten bólintott, és teli szájjal mesélni kezdett:

— A háború alatt kommunisták rejtőzködtek a pincében, a rendőrség sohasem bukkant rá a rejtékhelyre, pedig keresték nagyon, mert tudták, hogy a környéken valahol sokszor igen fontos beosztású párttagok bújkálnak. Egyszer egy eléggé ismert elvtárs és elvtársnő is itt rejtőzködött heteken át kettesben.

— Nofene — mondta Dániel. — Legalább nem unatkoztak.

— Tisztességes, szüzi életet éltek — mondta rendreutasítóan Simokovics úr. — Sohasem szólták meg őket, soha semmiféle rágalom vagy pletyka nem hangzott el. Pedig az emberek elég rosszinulatúak.

— Hogy hívták őket? — kérdeztem.

— Ne mondjunk neveket — legyintett Simokovics úr. — Nevezük őket csak Elvtársnak és Elvtársnőnek. Szóval itt éltek sokáig, olyan sokáig, hogy az Elvtárs a végén klausztrófóbiás lett. Ez is csak azt bizonyítja, hogy tisztességes életet éltek. Még aztán a háború előtt az Elvtárs néptanító volt, főleg a tanyai iskolákban tanított, megszokta a tágasságot maga körül. Főleg büntetésből helyezték ki a tanyavilágba. Kommunista volt, magyar volt, tanító volt. ebből már egy dolog is elegendő lett volna ahhoz, hogy megbízhatatlanná váljék a hatalom szemében, persze, hogy az osztatlan tagozatú, sáros, poros, tanyai iskolákat varrták a nyakába, csak hogy az Elvtárs szerette ezeket az iskolákat és a tanyai gyerekeket, és megszerette a nagy tágasságot. Nem csoda, hogy klausztrófóbiás lett a pincében, a mi pincénk elég tágas, de hol van ez a szabad tanyavilágtól. Az Elvtársat hát sürgősen kiszöktették az erdőbe, és ő ott, a szabadban végigharcolta a háborút, de a klausztrófóbiája még így is megmaradt. Nem akart visszajönni a városba, a szűk utcákba, a kőfalak közé, ezért megint a tanyavilágba küldték, hogy szervezze meg a beszolgáltatást. És ő buzgón szervezte a beszolgáltatást, olyan buzgón, hogy egyszer felpofozott egy fiatal parasztot, egykori tanítványát, mert az nem tudott leszállítani két disznót. Az egykori tanítvány elsírta magát, mire elsírta magát az Elvtárs is, és klausztrófóbiája ellenére visszajött a városba. Itt ismét találkozott az Elvtársnővel, és összeházasodtak. Az Elvtársnő, aki nem lett klausztrófóbiás, állítólag azt szerette volna, hogy a pincében töltsék az első éjszakát. De ez valószínűleg csak amolyan sunyi pletyka. Mindenestre eljöttek még egyszer megnézni a pincét, lementek, de gyorsan fel is jöttek, mert az Elvtárs borzongott odalent, és aztán, mint minden rendes embert, akinek pénze van, elmentek a tengerre nászútra. Az Elvtárs élvezte a tengert, messzire beúszott, itt nem voltak körülötte pincefalak, tágasság volt mindenfelé, olyan messzire beúszott, hogy már nem tudott visszaúszni, elmerült a vízben. A holttestét napok múlva vetette partra a tenger.

— Honnan tudja maga mindezt? — kérdeztem.

— Sokat kószálok éjjelenként — mondta Simokovics úr. — És vannak még hozzám hasonló, álmatlanságban szenvedő öregemberek, ők is kószálnak éjjelenként. Találkozunk néha, és beszélgetünk mindenféléről.

— Ezek szerint mások is tudnak a rejtekhelyről? — rebegette Kucsuk.

— Nem kell megijedni — csitította Simokovics úr. — Mi csak

egymással beszélgetünk, mi, éjjeli öregemberek. Mások meg sem hallgatnának bennünket.

— Jobb is, ha erről nem beszél senkinek — mondta Kucsuk.

Simokovics úr széttékkintett a cukrászdában, és csöndesen azt mondta Kucsuknak:

— Vehetne már tőlem egy képet, és kiakaszthatná a falra.

— Ez igaz — helyeseltém. — Annak a csatajelenetnek a helyére sokkal jobban illene Simokovics úrnak egy utcarészlete diófával.

— Holnap hozhatja a képet — mondta Kucsuk.

— Akkor hát szépen megegyeztünk — mondta Dániel. — Miután Simokovics úr megette a tíz baklavát, ami igazán tiszteletreméltó teljesítmény, akár haza is mehetünk.

— Nagyon kívántam már az édességet — mondta Simokovics úr, és felállt.

Kucsuk elvette Kapossy Tamás elől a félig kiürült konyakosüveget, mire Kapossy Tamás is felállt. Kimentünk a cukrászdából, világos volt már az utcán, Kucsuk nem zárta be utánunk az ajtót. Elbúcsúztunk Simokovics úrtól, Istenfő Dániellel hazatámogattuk Kapossy Tamást, aztán mi is hazamentünk.

Otthon hallottam, hogy anyám a konyhában matat, bizonyára nekem készítette a reggelit, de nem volt kedvem reggelizni, besurrantam a szobámba, levetköztem, és gyorsan ágyba bújtam.

Az volt az érzésem, hogy alig aludtam egy keveset, amikor valaki megrázta a vállamat. Nehezen nyitottam ki a szemem, Istenfő Dániel magasodott fölöttem, kezében két fehér borítékot tartott.

— Hány óra van? — kérdeztem.

— Dél van. Felkelhetsz ebédelni. Álmodtál valami szépet?

Álmosan elgondolkoztam.

— Két macskáról álmodtam. Az úttesten mentek.

— Fehér és fekete macska?

— Nem. Két sárga macska.

— Sivatagi rókák nem voltak a közelben?

— Nem. A két sárga macska egy teherautó előtt menekült.

— Jól van — mondta Dániel. — Az a fontos, hogy börtönről nem álmodtál mostanában.

— Miért? Mi történt?

— Péntekre beidéztek bennünket a bíróságra — mondta Dániel, és a kezembe nyomta az egyik levelet. — A kerékpárlopás miatt. Péntekig lehetőleg ne álmodj börtönről, maradj a sárga macskáknál, remélem, sikerült elmenekülniük a teherautó elől.